

11. Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій: навчальний посібник / Є.Ю. Свобода, А.В. Кофанов, А.В. Самодін, О.Г. Волошин та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 442с.
12. Криміналістика: підручник / В.В. Пясковський, Ю.М. Чорноус., А.В. Іщенко., О.О. Алексєєв. Київ: «Центр навч.літер.», 2015. 544 с.
13. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі). Київ: Кондор, 2005.

БАЗИЛЯК Ірина Олегівна,
здобувач вищої освіти з курсу ННЕКІ НАВС,
спеціальність «Право»

Науковий керівник:
ВОРОБЕЙ Олена Вячеславівна,
професор кафедри
криміналістичного забезпечення та судових експертиз
ННЕКІ НАВС, к.ю.н., доцент

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Цифрова трансформація суспільства призвела серед іншого, також і до зміни природи злочинної діяльності. Сьогодні більшість кримінально караних діянь має «цифровий слід». Традиційні методи розслідування часто не встигають обробляти наявні масштабні обсяги інформації. Крім цього, робота правоохоронців потребує вміння бачити неочевидні закономірності та зіставляти різні факти і докази. Але не завжди можна відстежити логіку дій злочинця. В таких ситуаціях приходять на допомогу цифрові інструменти, зокрема – штучний інтелект (далі - ШІ).

Слід зазначити, що близько 90% інформації у світі є неструктурованою, і без технологій обробки великих об'ємів даних проаналізувати їх неможливо. Саме тому для вирішення цієї проблеми доцільно застосовувати ШІ, який за допомогою таких інструментів, як аналіз і прогноз даних, розпізнавання облич, машинне навчання тощо, може структурувати дані. Важливу роль ШІ може відігравати під час досудового розслідування, аналізуючи наявні докази, що може допомогти поліцейським навіть краще встановити «почерк» правопорушника.

Такі засоби розслідування не є далеким майбутнім: вже зараз американські правоохоронні органи активно використовують технологію розпізнавання облич. Перший арешт, здійснений з її використанням відбувся у Міжнародному аеропорті Вашингтона Даллеса у серпні 2018 року. Станом на березень 2025 року близько 70% американських поліцейських мали доступ до тієї чи іншої форми

розпізнавання облич. Але у 2021 штат Мен встановив суворі обмеження, згідно з якими технологія розпізнавання облич може використовуватися лише для розслідування серйозних злочинів.

Також систему розпізнавання облич має й Інтерпол: вона містить зображення облич з понад 179 країн, що робить її унікальною глобальною базою даних кримінальних правопорушників. З моменту запуску системи наприкінці 2016 року, було ідентифіковано близько 1,5 тисяч осіб з числа розшукуваних злочинців, терористів, зниклих безвісти або втікачів [1].

ШІ також можна застосувати під час огляду місця події. Наприклад, в Університеті Леона (Іспанія) було проведено дослідження, в ході якого нейронні мережі навчили виявляти сліди на місцях злочинів, використовуючи тисячі фотографій місць злочинів. Модель вивчила закономірності утворення таких слідів, як сліди куль, зброї тощо. Крім того, модель здатна виявляти та ідентифікувати закономірності поведінки одного й того ж злочинця з різних проваджень [2].

На даний час, напевно, найбільш поширеним та ефективним напрямком використання ШІ є ідентифікація злочинців. Для цього застосовуються вже вищезгадані інструменти розпізнавання облич. Вручну слідчий ніяк не зможе переглянути і проаналізувати велику кількість знімків чи відео, порівняти їх з оригіналом. Системи розпізнавання навпаки ж, роблять це дуже швидко та точно: показник може становити 99,7% [3]. Автоматизовані інструменти аналізу осіб також вміють аналізувати контент, зазвичай недоступний звичайним користувачам: глибинний (deep) веб та темну сторону мереж (dark web).

Визначення зовнішності осіб можливе не лише за фото, а й за допомогою аналізу відеопотоку, що є не менш ефективною технологією. Якось репортер ВВС провів експеримент з визначення рівня успішності цих інструментів: його цікавила робота ідентифікаційних систем в Китаї. Щоб його знайти, поліції знадобилося 7 хвилин – від моменту потрапляння зображення в базу даних до затримання [4].

ШІ може допомогти і превентивній поліцейській діяльності, наприклад, відстежуючи цифрові сліди, виявляючи повідомлення, що містять намір вчинення злочину, та аналізуючи профілі для виявлення людей, схильних до вчинення правопорушень. ШІ також може аналізувати та знаходити зв'язок між закономірностями, часом та місцями, щоб спрогнозувати майбутнє місце злочину та вчасно попередити правоохоронців [2].

Але не завжди результати роботи ШІ є повністю досконалими. Дані, що використовуються для навчання і роботи його алгоритмів є результатом діяльності людини, тобто вже містять певні упередження, що відображаються в роботі даних інструментів. Саме тому

правоохоронні органи мають розглядати використання ШІ з розумінням, що інколи алгоритми видають не точну інформацію. Дана проблема є дійсно важливою, адже відомі випадки, коли базуючись на інформації, отриманій ШІ, поліцейські частіше зупиняють і перевіряють представників лише певних груп людей, вважаючи їх схильними до вчинення кримінальних правопорушень.

Шевчук Т.А. та Свистун Я.В. у своїй статті всебічно розглянули питання використання технології ШІ у протидії злочинності. Вони зробили наступні висновки: штучний інтелект продовжує активно розвиватися, і неможна ігнорувати його можливості. Але, хоч він і полегшує життєдіяльність людини, але не може замінити її зовсім. Тому важливо ретельно досліджувати цю технологію, визначити її роль в майбутньому людства, визначити межі застосування, окреслювати проблемні моменти тощо [5, с. 133].

З точки зору досудового розслідування, ШІ може кардинально підвищити ефективність роботи. Але важливо, щоб він залишався саме інструментом у руках людини, адже кінцева відповідальність за висунення обвинувачення та прийняття судового рішення повинна належати виключно людині, що забезпечує дотримання прав і свобод громадян.

Список використаних джерел

1. 54+ Facial Recognition Statistics, Facts, and Trends. Passport-Photo.Online. веб-сайт. URL : <https://passport-photo.online/blog/facial-recognition-statistics/#gref>
2. AI for the Modern and Accurate Criminal Investigation. Sertis. веб-сайт. URL : <https://www.sertiscorp.com/post/ai-for-the-modern-and-accurate-criminal-investigation>
3. 20 Facial Recognition Statistics to Scan Through in 2023. Web Tribunal. веб-сайт. URL : <https://webtribunal.net/blog/facial-recognition-statistics/#gref>
4. Справжній робокор: як використовують ШІ для розкриття злочинів. R_d media. веб-сайт. URL : <https://robotdreams.cc/uk/blog/362-spravzhniy-robokor-yak-vikoristovuyut-shi-dlya-rozkrittya-zlochiniv>
5. Шевчук Т.В., Свистун Я.В. Використання штучного інтелекту у протидії злочинності. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2021. №2 (25). С. 128-134.